

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на **АРЙЕТА ШАЧИРИ ЛАТИФИ** на тема: „Въздействие на социалните политики върху защитата на жертвите на трафик на хора в Косово“, докторант на самостоятелна подготовка в катедра Социология, Философски факултет, Югозападен университет „Неофит Рилски“

Рецензията се основава на заповед № 2801 от 21.12. 2022 на Ректора на ЮЗУ Неофит Рилски на основание чл.9 от ЗРАСБ чл.4, ал 3. От Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ и решетние на ФС на Философски факултет (Протокол №24/16.12.2022г)

Рецензент:проф. д-р, дсн Добринка Пейчева

Биографични данни

Арjeta Шачири Латифи е докторант на самостоятелна подготовка в катедра Социология от 2019 г. и е от Прищина Косово

В момента е старши политически съветник – началник на кабинет в Министерство на промишлеността, предприемачеството и търговията в Косово. Земала е високи постове и в други престижни институции, включително в социални служби в Косово.

Има бакалавърска степен по Управление и информатика – Университет на Прищина, Магистър е по Финансови пазари и банки в Aab College

Съдържателна оценка

Дисертационният труд „Въздействие на социалните политики върху защитата на жертвите на трафик на хора в Косово“ разкрива усилията на дисертантката да представи относително цялостна картина върху трафика на хора в Косово, поставяйки акценти върху неговите религиозни, образователни, медийни и икономически измерения, с очакване той да бъде минимизиран, включително и най-вече чрез въздействието на социални политики в защитата на жертвите на трафик на хора. Разработена е в обем от 197 стр и включва: Увод; 5 релевантни глави и Заключение.

Теоретизцията и дисертационния труд се основава на използване на съществуващи модели за изучаване на политиките за защита на жертвите на ТХ, както и на теории за политиките за защита на жертвите на трафик, респективно на теории, които се фокусират върху специфични въпроси на социалните политики, ориентирани към защита на жертвите, резултиращи от текущи изследвания. Навлиза се в теории за медиите, теории за образованието, теории за заетостта, теории за религията, теории за девиациите и др. Освен включените теоретици особено впечатление прави включването на канадския учен Харолд Инис, който има може би най-значителен принос в обосноваване на темата и тезата на авторката.

Концептуалната рамка, от друга страна, е отнесена към оповаване, измерване и анализиране на съществуващите променливи в практическите и теоретични аспекти на трафика на хора, търсещи и обясняващи *факторите за неговото развитие* и до конкретното позоваване на социалните политики за защита на жертвите на трафик на хора. Концептуализацията е основана на описателен анализ на исторически документи и на актуализационни данни, като се правят сравнения на *моделите на социална политика в защита на жертвите на трафик на хора* и се тестват резултатите от ефективността на социалните политики. Откроена е нуждата от взаимодействие и институционална връзка на участниците, които се занимават с този проблем, а именно Министерство на труда и социалните грижи, Министерство на вътрешните работи, Министерство на правосъдието и Министерство на здравеопазването. В концептуализацията е включено и пространно разкриване на съвременно Косово в неговите пазарни и демократични подстъпи.

В текста се следва Целта на дисертационния труд, а именно „ да се оценят социалните политики в защитата на жертвите на ТХ въз основа на *състоянието на развитието на процеса на ТХ, неговите измерения и динамика, събиране на данни, превантивни фактори, модели на помощ, анализиране на данни, бюджетни разходи за социални схеми, професионален капацитет и др., както и обособената още една основна цел* – „анализ на: *причините, тенденциите, начините за справяне и сложността на политиките за социална защита, които влияят върху защитата на жертвите на ТХ, съответно за намаляване и избягване на последствията от това явление. Именно в този ракурс е експлициран един от приносите на дисертантката, изследвайки ефективността на социалните политики за защита на жертвите на трафик на хора в Косово.*

Задачите, от своя страна, логично следват разгръщането на търсенията относно тематиката и целта. Включват: преглед на литературата относно теориите за феномена ТХ; на емпиричните данни за детерминантите на процеса, измерението и динамиката на ТХ и аспектите на участие в ТХ на маргинализирани социални групи в различни страни по света. ;разработване на релевантни фактори при трафика на хора; определяне на въздействието върху икономическата и социалната ситуация, и развитието на процеса на трафик на хора; определяне степента на въздействие на политическата и правната среда върху социалните политики ; идентифициране на видовете социални услуги, предоставяни от операторите на услуги за социална защита за жертви на ТХ; оценка на текущото състояние на стабилност на социалната система на Косово и прогноза за следващия период.

Предложени са 2 хипотези - утвърдителна и отрицателна, които са логически обосновани. Хипотеза 0: Социалните политики не оказват влияние върху защитата на социалните групи, изложени на риск от трафик на хора в Косово.

Хипотеза 1: Социалните политики оказват влияние върху защитата на социални групи, изложени на риск от трафик на хора в Косово.

В дисертационния труд с посочени и някои ограничения, а именно:

ограничени институционни възможности за намиране на данни, свързани с трафик на хора с цел трансплантация на органи и тяхното участие в политики за защита като жертви на ТХ; трафик на хора, участващи във войни в различни страни по света, като Сирия, Украйна и др.; Потенциалът за изследване на явлението трафик на хора се оказва ограничен, поради обективния факт, че , според нея, почти всяка косовска институция поддържа статистики, които не съответстват на тези на другите институции.

Методологията, която се използва в дисертационния труд следните методи и подходи: структурирано интервю, дълбочинно интервю, исторически подход, **сравнителен подход**, **статистически метод** за обработка на получени данни за въздействието на социалните политики в защитата на жертвите на ТХ на база, на който се правят изводи за въздействието на социалните политики върху защитата на жертвите на ТХ; вторичен анализ на данни

Избраните извадки за респондентите са вероятностни и са определени въз основа на общия брой на населението на Косово и пропорционално на броя на жертвите на трафик
Използвано е проучване за оценка на разпространението на трафика на хора, включително

влиянието на факторите, обуславящи трафика, като: семейство, образование, религия, икономика, медии, социални политики.

Изборът на извадката е направен въз основа на:

- а) Генерална съвкупност
- б) Лица, участващи в трафик на хора според вида на трафика, характеристиките, броя на трафиканите лица, както и други променливи
- в) Подбор на подход -идентифициране на едни и същи фактически елементи;
- г) Възможност за грешка при избора

Критериите за подбор на респондентите са: идентифициране на избора на респонденти за проучването, географски обхват на отговорите, категоризиране на респондентите според възраст, пол, категоризиране на респондентите според образование, религия, категоризиране на респондентите според професия, социален статус, интереси, занимания, убеждения, култура, традиции, навици, социални връзки и др.

Изследвани са 50 граждани на Косово, като подборът на извадката е направен на случаен принцип. Чрез избрания брой е направен опит да се поддържа баланс между всички групи, включени в изследването. От различните извадки от една и съща генерална съвкупност, приблизително 95% са предоставили оценки на разпространението при допустимата случайна грешка от 2% до 5%.

В оценката на разпространението и факторите, свързани с трафика на хора, са участвали превозвачи, свързани с процеса на трафик на хора, социални защитници на жертви на трафика (НПО), разработчик на социални политики, следовател, съдебно лице, изследовател.

Представени са релевантни изследователските въпроси, а именно:

- 1) До колко имат въздействие социалните политики върху социалната защита на жертвите на трафик в Косово?
- 2) Какво е измерението на участието и въздействието на социалните политики в защита на жертвите на трафик на хора?
- 3) Има ли разлика в прилагането на динамиката на социалната политика за защита на жертвите на ТХ по времеви периоди и по категории маргинализирани групи?
- 4) Има ли социално изключване на жертвите на ТХ въз основа на социални политики за защита на жертвите на трафик на хора в Косово?

Тезата на дисертационния труд е:

Налице са пропуски в осъзнаването и сензибилизирането на обществото в превенцията, третирането, реинтегрирането, прилагането чрез и укрепването на схемите за социална политика за защита на косовските младежи от това да станат жертви на трафик на хора.

Предвижда се дисертацията да „допринесе за осъзнаването и сензибилизирането на обществото в превенцията, третирането, реинтегрирането и прилагането чрез законите, както и укрепването на схемите за социална политика и за за подобряване на политическата, икономическата и социална среда за защита на косовските младежи от това да станат жертви на трафик на хора.

Глава първа е своеобразен преглед на трафика на хора от различни теоретични перспективи - теории за свободната пазарна икономика и теориите за централизирания пазар, образованието, религията, информацията, отклоненията, както и теоретична и емпирична литература. Разгледани са определящите фактори, които са видяни като условни фактори на ТХ и които са свързани със семейството, състоянието на икономиката, образованието, религията и пр в световен мащаб и в Косово.

Глава II е опит за описание на данни за феномена на трафика на хора. Описват се структурата на изследването и използваната методология, източници на данни, метод на обобщени данни и аналитични методи за обработка на данни. Взето е отношение към очакваните резултати като обобщение на организация на цялото изследване.

Глава III- рзкрива състоянието на трафика на хора, процеса на развитие на явлението, въздействието на факторите върху трафика на хора, тенденцията на развитие на процеса на трафик на хора, борбата с феномена трафик на човешките същества.

В глава IV се представят държавните социални политики за защита на жертвите на трафик на хора в Косово, правната рамка, социалните схеми за защита на жертвите на трафик на хора, ролята на косовските институции в социалната защита на жертвите на трафик на хора.

В Глава V са предствени резултати от изследването, рзкрито е влиянието на независимите променливи върху зависимите променливи и въздействието на социалните политики върху защитата на жертвите на трафик на хора. Направена и е представена регресивна оценка на резултатите и показателите за въздействие върху развитието на процеса на ТХ.

В заключението на дисертационния труд са извлечени констатации и препоръки за бъдещи проучвания. Имат се предвид да се направят качествени промени в Косово, които засягат

подобряването на качеството на живот на цялото население, но особено на уязвимите групи, така че тази част от населението „да промени: семейния начин на живот (преминаване от примитивния към съвременния начин на живот); степента на включване на уязвимите групи на всички нива на образователната система; качеството на образователната система; подкрепата на младите хора за участие в спортни и културни процеси, приобщаване на младите хора към религиозно образование, преподаването на предмета „вяра в религията“ (като инструмент за повишаване на моралните ценности); и т.н.

Обръща внимание и на социалните политики, които трябва, сред дисертантката, непрекъснато да се адаптират в защита на жертвите на трафик на хора, чрез изграждане на специален капацитет за превенция на трафика на хора...

Предложения са налице и за осъществяване на съществени подобрения в социалните схеми, свързани с отговорностите на участниците в тях, включително на членовете на маргинализирани групи.

Обърнато е внимание и за пре моделиране и предоставяне на специализирани услуги за жертвите на трафик на хора - медицинско и психологическо лечение, включително и реинтегриране в обществото, изхождайки от презумпцията, че реинтегрираните жертви на трафик на хора са добавена стойност за всяко общество.

Въз основа на анализа на множествената линейна регресия и корелацията на Пирсън, в дисертацията се отхвърля нулевата хипотеза и се потвърждава алтернативната, чрез която се потвърждава, че социалните политики в Косово оказват влияние върху защитата на социалните групи, изложени на риск от трафик на хора .

От дескриптивния анализ се разкрива че излъчваната информация за ТХ влияе върху борбата с ТХ; че медийното отразяване на трафика на хора засяга борбата срещу трафика на хора; че осведомеността чрез социалните мрежи относно трафика на хора влияе върху борбата с явлението, че социалните медии помагат в борбата срещу трафика на хора. Чрез корелационния анализ се разкрива, че е налице силна положителна линейна връзка между религията, семейството, традицията, културата, образованието и между заетостта и трафика на хора. Осъщественият регресионен анализ, от своя страна, подчертава че трафикът на хора се обяснява с образованието, религията, заетостта, социалните медии и семейството, традицията и културата. Така, въз основа на анализа на множествената линейна регресия и корелацията на Пирсън е потвърдена H1, че социалните политики в

Косово оказват влияние върху защитата на социалните групи, изложени на риск от трафик на хора

Приноси

Съгласна съм с изведените от дисертантката приноси, а именно:

1. Дисертационният труд е първо по рода си изследване за трафика на хора в Косово;
2. Трудът се позиционира като теоретичен и информационен ресурс за Европа и света, осветяващ проблема за състоянието на трафика на хора в Косово.
3. Изведени са специфични индикатори за трафика на хора в Косово и е осъществен оригинален анализ.
4. Трафикът на хора е свързан с процесите на влияние на религията, медиите, икономическото развитие и девиациите.
5. Трудът е ценен ресурс за повишаване нивото на информираност на социално уязвими групи.
6. Приветствъйки използването на дескриптивен, регресионен и корелационен анализ, го допълвам като шести принос.

Авторефератът отговаря на дисертационния труд

Дисертантката има впечатляващ **брой публикации** по темата на дисертационния труд

1. Latifi, Shaqiri, A. (2021) 'The Impact of Education in Combating the Development of the Trafficking in Human Beings Process'. *European Journal of Social Science Education and Research*, 8(3), 76–96. <https://doi.org/10.26417/521vgt85b> Volume. 8 No. 2 (2021) September – December [European Journal of Social Science Education and Research \(revistia.com\)](http://www.revistia.com).
2. Latifi, Shaqiri, A. (2021) 'The Impact of the Media on combating Trafficking in Human Beings'. *European Journal of Economics, Law and Social Sciences IIPCCCL Publishing, Graz-Austria*, Vol. 5 No. 3 October, 2021, ISSN 2519-1284, p-519-538 Access online at www.iipcccl.org/041.pdf (iipcccl.org).
3. Shaqiri, A, Latifi. (2021) 'Domestic Violence against Children and Trafficking in Human Beings -two Worrying Phenomena in Kosovo'. *International Conference on Education, Psychology, Humanities and Social Sciences*, September 06-07, 2021 in Prague, Czech, in proceeding *open science index 15 2021; online issn: 1307-6892 irc 2021 XV. International research conference proceedings*; will be published as well in Journal of Conference on 31 May. Conference Code: 21CZ09ICEPHSS; Paper Code 21CZ090071 [International Conference on Education, Psychology, Humanities and Social Sciences ICEPHSS in September 2021 in Prague \(waset.org\)](http://www.waset.org).
4. Shaqir, Latifi, A. (2021) 'Impact of Religion on Preventing Trafficking in Human Beings in Kosovo'. *Religious dialogue and cooperation - PERIODICA*, No 2/2021 Volume II, p. 129-

144 RDC 02.13 Shaqiri Latifi Arjeta - THE IMPACT OF RELIGION ON PREVENTING TRAFFICKING IN.pdf (ukim.edu.mk)

http://periodica.fzf.ukim.edu.mk/rdc/about_the_journal.html.

5. Latifi, Shaqiri, A. (2021) 'Influence of Factors in the Development of the Trafficking in Human Beings Process and Combating this Negative Phenomenon in Kosovo'. *Doctoral School and 5th Doctoral Scientific Session of the Faculty of Philosophy, in progress*.
6. Latifi, Shaqiri, A. (2022) 'The impact of economy on the fight against trafficking in human beings in Kosovo'. *European Journal of Economics and Business Studies 2022 Volume 8, No 1 (2022): January – June Issue, p-1-23*.
https://revistia.com/files/articles/ejes_v8_i1_22/Latifi.pdf
<https://doi.org/10.26417/983zgr81>.
Latifi.pdf (revistia.com)
Vol. 8 No. 1 (2022): January - June | European Journal of Economics and Business Studies (revistia.com)

Всичко казано дотук ми дава основание да дам положителна оценка на дисертационния труд на **АРЈЕТА ШАЧИРИ ЛАТИФИ** и да декларирам, че ще гласувам с „Да“ за присъждане на образователната и научна степен Доктор по социология в Професионално научно направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата.

**Рецензент: проф. д-р , дсн Добринка Стнчева Пейчева,
ЮЗУ „Неофит Рилски“**

28.02.2023 г.

REVIEW

of the PhD thesis of **Arjeta Shaqiri Latifi** on the topic “The impact of social policy on the protection of victims of human trafficking in Kosovo” on independent preparation for PhD studies at the Department of Sociology, Faculty of Philosophy, South-West University “Neofit Rilski”

The review is based on the order № 2801 from 21 December 2022 of the Rector of South-West University “Neofit Rilski” on the article 9 from ZARSAB art.4, and 3, on the internal rules for the development of the academic staff in SWU and the decision of the Faculty Council of the Faculty of Philosophy (Protocol №24/16.12.2022)

Reviewer: Prof. Dobrinka Peicheva, Ph.D, D.Sc.

Biographical data

Arjeta Shaqiri Latifi is a Ph. D. candidate in form of independent preparation in the Department of Sociology from 2019. She is from Pristina, Kosovo.

Currently she is a senior political advisor – head of the cabinet in the Ministry of Industry, Entrepreneurship and Trade in Kosovo.

She has held high positions and in other prestigious institutions, including the Social Service in Kosovo. She has a Bachelor's degree in Management and Informatics – University of Pristina, and a Master's degree in Financial Markets and Banks at Aab College.

Content evaluation

The PhD thesis “Effects of social policy on the protection of victims of human trafficking in Kosovo” reveals the attempt of the PhD candidate to present a relatively holistic picture of human trafficking in Kosovo, placing emphasis on its religious, educational, media and economic dimensions, with the expectation that this will be minimized, including and above all through the impact of social policy on the protection of victims of human trafficking. It is developed in scope of 197 pages and includes: Introduction; 5 relevant chapters and Conclusion. The theorization of the PhD thesis is based on the use of existing models for the study of victim protection policies on THB, as well as on the theory of traffic victim protection policies, respectively, on theories that focus on specific questions of social policy, orientation to protect the victim, resulting from current research. She enters into the theory of media, theory of

education, theory of employment, theory of religion, theory of deviations, etc. In addition to the included theorists, the inclusion of the Canadian scholar Harold Innis, who has perhaps the most significant contribution to the justification of the theme and thesis of the author, makes a special impression.

The conceptual framework, on the other hand, is concerned with the study, measurement and analysis of existing variables in the practical and theoretical aspects of human trafficking, seeking and explaining factors for its development and calling for concrete social policies to protect victims of human trafficking. The conceptualization is based on a descriptive analysis of historical documents and on actualization data, as comparisons are made to models of social policy protecting victims of human trafficking and testing the results for the effectiveness of social policy. The need for interaction and institutional connection of the actors who deal with this problem is revealed, namely the Ministry of Labor and Social Care, the Ministry of the Interior, the Ministry of Justice and the Ministry of Health. The conceptualization includes and extensive exposure to contemporary Kosovo in its market and democratic approach.

In the text follows the purpose of the PhD thesis, namely “to evaluate social policy in protection of victims of THB based on the state of development of the process of THB, its dimensions and dynamics, data collection, preventive factors, models of assistance, analyzing data, budgeting spending on social schemes, professional capacity, etc., as well as highlighting another basic objective – “Analyzing: causes, trends, ways to deal with and complexity of social protection policies, which affect victim protection THB, respectively, to reduce and avoid the consequences of this phenomenon. It is in this account that one of the presenters of the dissertation is explained, examining the effectiveness of social policies for the protection of victims of human trafficking in Kosovo.

The queries, on their part, logically follow the searches on the topic and purpose. Including: a review of the literature on the theory of the phenomenon; On the empirical data on the determinants of the process, measurement and dynamics of THB and the aspect of participation in THB on marginalized social groups in different countries of the world; development of relevant factors in human traffic; determination of the impact on the economic and social situation, and the development of the process of human trafficking; determining the degree of impact of the political and legal environment on social policy; identification of types of social services, provision by the operator of services for social protection for the victim of THB;

Assessment of the current state of stability of social system of Kosovo and forecast for the next period.

Two hypotheses are proposed - affirmative and negative, which are logically justified.

Hypothesis 0: Social policies do not affect the protection of social groups exposed to the risk of human trafficking in Kosovo.

Hypothesis 1: Social policies affect the protection of social groups exposed to the risk of human trafficking in Kosovo.

In the PhD thesis, work also specified some limitations, namely: limited institutional opportunities for processing data related to human trafficking for the purpose of organ transplantation and their involvement in policy to protect victims of THB; traffic in people participating in the war in different countries of the world, such as Syria, Ukraine, etc.; The potential for research into the phenomenon of human trafficking appears to be limited, due to the objective fact that, according to her, almost every Kosovar institution maintains statistics that do not correspond to those of other institutions.

Methodology, which is used in the PhD thesis includes the following methods and approaches: standardized interview, in-depth interview, historical approach, comparative approach, statistical method for processing the obtained data on the impact of social policy on the protection of the victim of THB on the basis of which the conclusions are made for the impact of social policy on the protection of the victim of THB; secondary data analysis.

Selected extracts are probabilistic for the respondents and are determined based on the total population of Kosovo and proportionally to the number of victims of trafficking. The study is used to estimate the prevalence of human trafficking, including the influence of factors causing trafficking, such as: family, education, religion, economics, media, and social policy.

The selection of the sample is made on the **basis** of:

- a) General population.
- b) Persons participating in human trafficking according to the type of trafficking, characteristics, number of trafficked persons, as well as other variables
- v) Selection on the approach - identifying the same fact element;
- r) Possibility of error in selection

The criteria for the selection of the respondent are: identification of the choice of the respondent for the study, geographical coverage of the answer, categorization of the respondent according to

age, gender, categorization of the respondent according to education, religion, categorization of the respondent according to profession, social status, interests, occupation, beliefs, culture, tradition, sailors, social connections etc.

The research is done on 50 citizens of Kosovo, as the selection of the research is made on random basis. By selecting the numbers, an attempt has been made to maintain a balance between all the groups included in the study. From different samples with the same general population, approximately 95% provided estimates of prevalence with a permissible random error of 2% to 5%.

In the assessment of the prevalence and factors related to human trafficking, carriers involved in the process of human trafficking, social defenders of victims of human trafficking (NGO), social policy developers, investigators, judicial officers, researchers.

Presented are relevant research questions, namely:

- 1) To what extent do social policies have an impact on social protection of victims of trafficking in Kosovo?
- 2) What is the measurement of involvement and impact on social policy in protecting victims of human trafficking?
- 3) Are there differences in the application dynamics of social policy to protect victims of THB over time periods and by category of marginalized groups?
- 4) Is there social exclusion on the basis of the social policy to protect the victim of human trafficking in Kosovo?

The scientific thesis is:

There are gaps in the awareness and sensitization of society in the prevention, treatment, reintegration, implementation through and strengthening of social policy schemes to protect Kosovar youth from becoming victims of human trafficking.

The PhD thesis is proposed to “contribute to the awareness and sensitization of the society in the prevention, treatment, reintegration and enforcement through laws, as well as to the strengthening of schemes for social policy and to improve the political, economic and social environment for the protection of Kosovar youth from this become a victim of human traffic
The first chapter is a self-explanatory review of human trafficking from different theoretical perspectives - theories of free market economics and theories of centralized markets, education, religion, information, deviance, as well as theoretical and empirical literature. Considered are the

determining factors, which are seen as the conditioning factors of HT and which are related to the family, the state of the economy, education, religion and so on in the world and in Kosovo. Chapter II is an attempt to describe the data on the phenomenon of human trafficking. The structure of the research and the methodology used the sources of data, the method of summarizing the data and the analytical methods of data processing are described. It is taken in relation to the expected results as a summary of the organization of the whole research.

Chapter III - reveals the state of human trafficking, the process of development of its occurrence, the influence of factors on human trafficking, the development trends of the process of human trafficking, the fight against the phenomenon of human trafficking.

Chapter IV presents the state social policy for the protection of victims of human trafficking in Kosovo, the legal framework, social schemes for the protection of victims of human trafficking, the role of Kosovar institutions in the social protection of victims of human trafficking.

In Chapter V, the results of the study are presented; the effect of the independent variable on the dependent variable and the effect of social policy on the protection of the victim of human trafficking are described. Correctness and is presented regression assessment of the results and indicators for impact on the development of the process on THB.

In conclusion of the PhD thesis are extracted conclusions and recommendations for future research. It is intended to make qualitative changes in Kosovo, which affect the improvement of the quality of life of the whole population, but especially of the vulnerable groups, so that this part of the population changed: the family way of life (transition from primitive to modern way of life) life); the degree of inclusion of vulnerable groups at all levels of the educational system; the quality of the educational system; support of young people to participate in sports and cultural processes, exposure of young people to religious education, teaching the subject “faith in religion” (as a tool for raising moral values); and so on.

Turning attention to social policies that must, according to the author, constantly adapt to the protection of the victims of human trafficking, through the creation of special capacities for the prevention of human trafficking.

There are also proposals for the implementation of significant improvements in social schemes, in connection to the responsibilities of participants in them, including members of marginalized groups.

Attention is also turned to the remodeling, and provision of specialized services for victims of human trafficking – medical and psychological treatment, including reintegration in society, moving away from the presumption that reintegrated victims of human trafficking are of added value to any society.

Based on the analysis of multiple linear regression and Pearson's correlation, the PhD thesis rejects the null hypothesis and confirms the alternative, through which it is confirmed that social policies in Kosovo have an effect on the protection of social groups exposed to the risk of human trafficking.

Descriptive analysis reveals that broadcast information about THB affects coping with THB; that media coverage of human trafficking affects the fight against human trafficking; That awareness through social networks about human trafficking affects the fight against it, with the statement that social media help in the fight against human trafficking. Through correlational analysis, it is revealed that there is a strong positive linear relationship between religion, family, tradition, culture, education and between employment and human traffic. The existing regression analysis, on the other hand, highlights that human traffic is explained by education, religion, employment, social media and family, tradition and culture. Thus, based on the analysis of multiple linear regression and Pearson's correlation, H1 is confirmed, that social policies in Kosovo affect the protection of social groups exposed to the risk of human trafficking.

Contributions

I agree with the contributions of the PhD thesis, namely:

1. The PhD thesis is the first of its kind about research on human trafficking in Kosovo;
2. The work is positioned as a theoretical and informational resource for Europe and the world, highlighting the problem of the state of human trafficking in Kosovo.
3. Specific indicators of human trafficking in Kosovo have been discovered and original analysis has been carried out.
4. Traffic in people is related to the process of influence on religion, media, economic development and deviations.
5. Labor is a valuable resource for increasing the level of awareness of socially vulnerable groups.
6. Welcoming the use of descriptive, regression and correlational analysis, I add it as a sixth contribution.

The abstract corresponds to the PhD thesis

The Ph.D. student has an impressive number of **publications** on the topic of the dissertation

7. Latifi, Shaqiri, A. (2021) 'The Impact of Education in Combating the Development of the Trafficking in Human Beings Process'. *European Journal of Social Science Education and Research*, 8(3), 76–96. <https://doi.org/10.26417/521vgt85b> Volume. 8 No. 2 (2021) September – December European Journal of Social Science Education and Research (revistia.com).
8. Latifi, Shaqiri, A. (2021) 'The Impact of the Media on combating Trafficking in Human Beings'. *European Journal of Economics, Law and Social Sciences IIPCCL Publishing, Graz-Austria*, Vol. 5 No. 3 October, 2021, ISSN 2519-1284, p-519-538 Access online at www.iipccl.org/041.pdf (iipccl.org).
9. Shaqiri, A, Latifi. (2021) 'Domestic Violence against Children and Trafficking in Human Beings -two Worrying Phenomena in Kosovo'. *International Conference on Education, Psychology, Humanities and Social Sciences*, September 06-07, 2021 in Prague, Czech, in proceeding *open science index 15 2021; online issn: 1307-6892 irc 2021 XV. International research conference proceedings*; will be published as well in Journal of Conference on 31 May. Conference Code: 21CZ09ICEPHSS; Paper Code 21CZ090071 International Conference on Education, Psychology, Humanities and Social Sciences ICEPHSS in September 2021 in Prague (waset.org).
10. Shaqir, Latifi, A. (2021) 'Impact of Religion on Preventing Trafficking in Human Beings in Kosovo'. *Religious dialogue and cooperation - PERIODICA*, No 2/2021 Volume II, p. 129-144 RDC 02.13 Shaqiri Latifi Arjeta - THE IMPACT OF RELIGION ON PREVENTING TRAFFICKING IN.pdf (ukim.edu.mk)
http://periodica.fzf.ukim.edu.mk/rdc/about_the_journal.html.
11. Latifi, Shaqiri, A. (2021) 'Influence of Factors in the Development of the Trafficking in Human Beings Process and Combating this Negative Phenomenon in Kosovo'. *Doctoral School and 5th Doctoral Scientific Session of the Faculty of Philosophy, in progress*.
12. Latifi, Shaqiri, A. (2022) 'The impact of economy on the fight against trafficking in human beings in Kosovo'. *European Journal of Economics and Business Studies 2022 Volume 8, No 1 (2022): January – June Issue, p-1-23*.
https://revistia.com/files/articles/ejes_v8_i1_22/Latifi.pdf
Latifi.pdf (revistia.com)
Vol. 8 No. 1 (2022): January - June | European Journal of Economics and Business Studies (revistia.com)
<https://doi.org/10.26417/983zgr81>.

All that has been said so far gives me the reason to give a positive assessment of the PhD thesis of **Arjeta Shaqiri Latifi** and to declare that I will vote “Yes” for the awarding of the educational and scientific degree of Doctor in Sociology (PhD) in the Professional Scientific Direction 3.1. Sociology, Anthropology and Cultural studies.

Reviewer: Prof. Dobrinka Stancheva Peicheva, PhD, DSc.
South-West University "Neofit Rilski"

28 February 2023

Blagoevgrad